

August Treboniu Laurian

August Treboniu Laurian, pe numele real **Augustin Trifan**, (n. 17 iulie 1810, Fofeldea, scaunul Nocrich, lângă Sibiu - d. 25 februarie 1881, București) a fost un filolog, istoric, publicist și om politic, unul dintre conducătorii Revoluției de la 1848 din Transilvania. A fost unul dintre membrii fondatori ai Academiei Române (2 iunie 1867), secretar general și președinte al Societății Academice Române și președinte al Secțiunii Literare (1867-1876).

Tatăl lui August Treboniu Laurian a fost Pavel Trifan, preotul român unit (greco-catolic) din Fofeldea. Petru, fratele mai mare al lui August Treboniu Laurian, a urmat de asemenea cariera ecleziastică și a activat ca preot unit în Fofeldea. August Treboniu Laurian și-a efectuat studiile secundare la Sibiu. După studiile de filosofie de la Cluj, a studiat științele fizice, matematica și astronomia la Institutul Politehnic din Viena și apoi la Göttingen.

S-a ocupat și cu studii filologice ca profesor 1842-1848 la Sf. Sava, apoi la Universitatea din București, unde l-a întâlnit pe Nicolae Bălcescu, împreună cu care publică în 1845 prima revistă de istorie românească, numită „Magazin istoric pentru Dacia”, care se adresa românilor din toate cele trei principate. Articolele acestei reviste promovează un punct de vedere naționalist privind vechimea, continuitatea și unitatea românilor din Transilvania, Moldova și Muntenia. Se înscrie în Frăția în 1843.

August Treboniu Laurian a fost un participant activ la Revoluția de la 1848 din Ardeal. La îndrumarea lui Nicolae Bălcescu, s-a întors în Transilvania și a contribuit la organizarea mișcării revoluționare, ca mobilizator și conducător.

Pagină din „*Dictionarul limbii române*”, criticat pentru latinizarea excesivă a ortografiei românești.

În plan filologic, din dorința de a purifica limba română de influențele vecine, a încercat să reconstituie limba română din secolul al XIII-lea, dinaintea ocupației maghiare. El a pornit de la ideea că menirea omului de știință este de a servi patria prin demersul de a îndrepta limba și de a îndepărta cuvintele ce nu par corecte.

Între 1871 și 1876, în colaborare cu Ion C. Massim, profesor la Colegiul Sf. Sava, a publicat din însărcinarea Societății Academice Române „Dicționarul limbii române”, în două volume (1871-1875), în care au încercat să prezinte o limbă purificată de elementele nelatine

. Autorii dicționarului își descriu lucrarea astfel (în ortografia folosită de ei înșiși): „*Glossariu care coprinde vorbele d'in limb'a romana straine prin originea sau form'a loru, cumu si celle de origine indouiosa. Dupo insarcinarea data de Societatea academica romana*”. Partea I, două volume mari de 1864 pagini, cuprinde numai cuvinte de origine latină, cele mai multe neintrate sau ieșite din limba română.

Partea a II-a este un glosar de 584 pagini, unde se află cuvintele de origine îndoielnică sau străină care, având majoritatea doar valoare de sinonime, sunt propuse a fi eliminate treptat din limba curentă. Ortografia propusă este cea etimologică, ca în limba franceză, în deplină concordanță cu spiritul epocii, când oamenii de știință români reușiseră să elibereze limba națională din „haina slavonească” (trecerea de la alfabetul slavon la alfabetul latin) și luptau pentru o limbă română curată.

Adversarii curentului latinist și elementele alogene din societate au făcut o primire ostilă monumentalei lucrări, serios documentată, declarând fără o solidă argumentare că ortografia etimologică și parte din vocabularul propus fac limba română aproape de nerecunoscut în acest dicționar.

De menționat că recent, după dezmembrarea Iugoslaviei, oamenii de știință croați au realizat cu succes un demers identic, foarte bine primit de opinia publică, iar noile norme lingvistice fiind imediat intrate în programa școlară.

